



DATUM	DIARIENR
2018-09-03	2018/0182
Ert datum	Ert dnr
2018-05-16	Ju2018/02403/DOA

Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och dom-
stolsfrågor
103 33 Stockholm

Remissyttrande över departementspromemorian Snabbare lagföring (Ds 2018:9)

Inledning

Hovrätten delar utredarens bedömning att lagföringsprocessen i dag inte är så effektiv som den borde vara och att det behövs åtgärder för att åtgärda detta. Hovrätten har ingen invändning mot de flesta av de förslag som förs fram i promemorian. Vad gäller förslaget om häktning vid mindre allvarlig brottslighet avstyrker dock hovrätten detta.

I de delar som anges nedan har hovrätten följande synpunkter.

Jourdomstolar

Hovrätten delar utredarens uppfattning att en ordning med jourdomstolar inte bör införas.

Snabbförfarande i brottmål för vuxna lagöverträdare

Hovrätten tillstyrker att det pågående försöksprojektet med ett snabbförfarande i brottmål utvidgas och förlängs i enlighet med förslaget. Det är ett omfattande projekt med flera inblandade aktörer och det är av vikt att det pågår tillräckligt länge, dels för att utvärdera om snabbspåret leder till en snabbare lagföring, dels för att säkerställa att projektet inte leder till tidsfördröjningar för verksamheten i övrigt hos t.ex. Polismyndigheten, NFC och RMV.

Inför ställningstagandet till den fortsatta utbyggnaden av försöksverksamheten vill hovrätten särskilt påpeka intresset av att projektet även prövas i mindre tät-

DATUM	DIARIENR
2018-09-03	2018/0182
Ert datum	Ert dnr
2018-05-16	Ju2018/02403/DOA

befolkade områden, där tillgången på resurser kan se annorlunda ut än i Stockholm.

Snabbare lagföring för unga lagöverträdare

Förslaget medför inte någon ny lagstiftning, utan utgår från den reglering och de tidsfrister som redan idag finns för lagöverträdare under 18 år. Hovrätten instämmer i utredarens uppfattning att det beträffande unga lagöverträdare är särskilt viktigt att tiden mellan brott och lagföring är kort. Hovrätten vill dock framhålla vikten av att kravet på skyndsamhet inte medför att andra viktiga intressen åsidosätts. Det är många aktörer inblandade under en förundersökning gällande en misstänkt under 18 år; vårdnadshavare, socialtjänsten och i många fall en offentlig försvarare. För den unge kan det vara av stort värde att det finns en kontinuitet, och att kravet på skyndsamhet inte leder till att t.ex. den offentliga försvararen måste bytas ut eller substitueras. Det är också viktigt att socialtjänsten får den tid som behövs för att utreda ett eventuellt behov av ungdomsvård.

Hovrätten tillstyrker att den föreslagna försöksverksamheten för att åstadkomma snabbare lagföring för personer under 18 år genomförs, och förutsätter att de ovanstående frågorna utvärderas under projektet.

Häktning och snabbare lagföring för frihetsberövade vid mindre allvarlig brottslighet

Hovrätten avstyrker förslaget.

Häktning är ett ingripande tvångsmedel och bör därför begäras till sådana situationer där ett frihetsberövande är påkallat av starka allmänna intressen. Det är av den anledningen häktning enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken endast får ske för ett brott för vilket är föreskrivet fängelse ett år eller däröver. Det finns visserligen redan idag undantag i 24 kap. 2 §. Dessa undantag - frihetsberövande i situationer då den misstänkte är okänd och vägrar uppge namn och hemvist, eller vid s.k. kvalificerad flyktfara - syftar dock till att möjliggöra att överhuvudtaget utreda och lagföra ett brott. Det är ett annat, och mer angeläget, intresse än syftet med det nu föreslagna undantaget, att möjliggöra en snabbare lagföring av brottet.

Det anges i promemorian att någon annan tolkning av begreppet risk för fortsatt brottslighet i den föreslagna paragrafen jämfört med bestämmelsen i 24 kap. 1 § första stycket 3 rättegångsbalken inte avses (s. 178). I förarbetena till den nuvarande lydelsen av 24 kap. 1 § anges att det särskilt ska beaktas om det finns risk för fortsatt brottslighet som riktar sig mot eller medför fara för annans liv, hälsa eller egendom eller i övrigt kränker annans personliga integritet (prop.

DATUM	DIARIENR
2018-09-03	2018/0182
Ert datum	Ert dnr
2018-05-16	Ju2018/02403/DOA

1986/87:112 s. 31 och s. 71f.). Som exempel nämns misshandel, olaga hot och bostadsinbrott. De brott som kan komma att omfattas av den nu föreslagna bestämmelsen hör inte till sådan brottslighet.

Det kan antas att den föreslagna bestämmelsen i praktiken i stort sett uteslutande kommer att omfatta de personer som återfaller i olovlig körning, grovt brott. Som anges i promemorian är det endast i extrema återfallssituationer som andra brott kan bli aktuella för en annan påföljd än böter. Olovlig körning, grovt brott, torde vara ett brott som lämpar sig ytterst väl för den försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål som redan inletts. Det är ett brott som i de flesta fall upptäcks genom ett polisingripande, och det krävs sällan några ytterligare utredningsåtgärder. För det fall lagstiftaren vill komma till rätta med de, ofta mycket brottsaktiva, personer som återfaller i olovlig körning, grovt brott, anser hovrätten att en mer ändamålsenlig lösning är att förändra straffskalan för brottet.

Om regeringen ändå väljer att genomföra förslaget har hovrätten följande synpunkter på den föreslagna lagtexten.

Den nu föreslagna punkt 3 i 24 kap. 2 § har, sett till ordalydelsen, ett vidare tillämpningsområde än 24 kap. 1 §. Detta eftersom den gäller oavsett brottets beskaffenhet. I övrigt är förutsättningarna desamma; att det finns sannolika skäl, att det finns risk för fortsatt brottslighet, att det kan antas att påföljden inte bestäms till böter och att en häktning är proportionerlig.

Av författningskommentaren framgår att det ska krävas att risken för återfall är konkret och av en viss styrka och det normalt sett ska handla om risk för återfall i brott inom ett kort tidsintervall. Risken för återfall i brott ska vara så betydande att häktning behöver komma till stånd för att hindra fortsatt brottslighet. Det framgår också att bestämmelsen ska tillämpas med restriktivitet. Det är, enligt hovrättens mening, inte tillräckligt att dessa begränsningar framgår av förarbetena, utan de måste anges i lagtexten. Detta särskilt då det rör sig om ett så ingripande tvångsmedel som häktning.

Hovrätten har inget att erinra mot att det förtydligas att proportionalitetsprincipen även ska tillämpas på häktningar enligt 24 kap. 2 §. Hovrätten anser dock att en lämpligare och tydligare lösning är att proportionalitetsprincipen istället kommer till uttryck i en egen paragraf, som syftar tillbaka till 1-3 §§, än att den upprepas i flera olika paragrafer. Detta skulle också få till följd att vikten av proportionalitetsbedömningen ytterligare understryks.

Vad gäller förslaget om att tidsfristerna för häktningar enligt 24 kap. 2 § ska förkortas delar hovrätten visserligen uppfattningen att det är viktigt att utredningen i dessa fall bedrivs särskilt skyndsamt. Hovrätten anser dock att det i promemorian inte finns ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma nyttan med, eller

DATUM	DIARIENR
2018-09-03	2018/0182
Ert datum	Ert dnr
2018-05-16	Ju2018/02403/DOA

konsekvenserna av, ett sådant förslag i förhållande till de häktningar som idag sker med stöd av bestämmelsen.

Slutunderrättelse vid enklare förundersökningar


Hovrätten har inget att invända mot förslaget att en slutunderrättelse inte ska krävas när förundersökningen leds av Polismyndigheten och det för brottet inte är föreskrivet strängare straff än fängelse sex månader. Detsamma gäller förslaget att en slutunderrättelse, oavsett brottets straffskala, inte ska krävas om den misstänkte har avvikit eller håller sig undan.

Vad gäller förslaget att den misstänkte ska kunna avstå från sin rätt till slutunderrättelse vill hovrätten framhålla att då det rör sig om förundersökningar som leds av Polismyndigheten och som därför är av enkel beskaffenhet, är sannolikheten hög att den misstänkte i de flesta fall inte har en offentlig försvarare, i vart fall inte under förundersökningen. Hur den misstänkte ska informeras om vad ett avstående innebär och på vilket sätt ett sådant avstående ska ske måste därför definieras och standardiseras, för att säkerställa att den misstänkte får och förstår den information som krävs.

Även om hovrätten inte ser några direkta hinder mot förslaget finns anledning att utreda hur förslaget uppfyller de krav som ställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU av den 22 maj 2012 om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden.

Hovrätten har i övrigt inga invändningar i denna del.

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Erik Brattgård samt hovrättsråden Mats Fällström och Petra Sjölen Kruse, efter föredragning av tf. hovrättsassessorn Sofie Derke



Erik Brattgård



Sofie Derke